

เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดซื้อและจัดหา

Information technology for procurement and procurement

ผศ.ดร. ธวัชชัย พงษ์สนาม

สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าเครื่องกลการผลิต คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทนำ

ยุคนี้เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีโดยเฉพาะด้านไอทีเข้ามาใช้ในองค์กรอย่างมาก สิ่งนี้ก็รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างและระบบจัดซื้อด้วยเช่นกัน ในบทความนี้จะกล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการการจัดซื้อและเหตุใดจึงจำเป็น สร้างให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจอย่างไรบ้าง รวมทั้งสิ่งที่ต้องพิจารณาก่อนที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในภายในองค์กรหรือบริษัทของคุณด้วย ได้มีการกล่าวถึงการทำ procurement and procurement หรือการจัดซื้อจัดหาแบบออนไลน์กันอย่างมาก ทั้งในภาครัฐและ ภาคเอกชน โดยทางภาครัฐได้มอง E-Procurement เป็นส่วนหนึ่งของการก้าวไปสู่ยุค e-Government และในภาคเอกชนเอง ก็ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการใช้งานอย่างมาก

ระบบจัดซื้อจัดหาออนไลน์ หรือที่รู้จักกันว่า procurement and procurement ได้นำเอาเทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ตมาใช้ ในกระบวนการจัดซื้อของวงจรห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ครอบคลุมถึงการดำเนินธุรกิจที่ต้องการที่จะปรับปรุงการจัดการ และบริหารการเงิน ตลอดจนลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการแล้วละก็ E-Procurement นับเป็นสิ่งจำเป็นทีเดียว ที่จะทำให้เราบรรลุจุดประสงค์เหล่านั้นได้

procurement and procurement ก็คือกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ดำเนินการผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยเป็นไปอย่างอัตโนมัติบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นระบบที่ผสมผสานการทำงานระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย โดยโซลูชันนี้ยังสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญและช่วยให้ท่านสามารถตัดสินใจ ในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ความสามารถของ E-Procurement นั้นโดยทั่วไปแล้ว ก็จะเริ่มจากการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการออนไลน์แบบง่ายๆ จนไปถึงสามารถต่อเชื่อมไปยังตลาดซื้อขายแบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งระบบ

บทบาทของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องของการจัดซื้อจัดหา

เดิมทีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในระบบจัดซื้อที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดงานบางส่วน ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ลดเวลาการทำงานลง ลดปัญหาข้อผิดพลาดด้านข้อมูลและช่วยให้ทีมจัดซื้อและติดตามความคืบหน้าของการจัดซื้อได้สะดวกรวดเร็วขึ้น สามารถรวบรวมข้อมูลการจัดซื้อได้ทำให้เกิด big data ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นในโลกธุรกิจยุคใหม่ สามารถนำเอาข้อมูลเหล่านั้นไปวิเคราะห์และสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรธุรกิจได้ การจัดซื้อจัดหาอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมทางด้านการจัดซื้อจัดหาผ่านช่องทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ อินเทอร์เน็ต (Internet) ที่ครอบคลุมตั้งแต่การรับคำสั่งซื้อ การค้นหาวัตถุดิบ การเลือกแหล่งซื้อ การสืบราคาการประมูล การออกไปสั่งซื้อ การติดตามการสั่งซื้อ การตรวจสอบใบอินวอยส์และการชำระเงิน ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนจะถูกถ่ายทอดไปอย่างต่อเนื่อง จนจบกระบวนการ ทำให้มีความรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ เกิดความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดหา ลดขั้นตอนและกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่า (Value) และที่สำคัญข้อมูลจะถูกถ่ายทอดไปยังส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดการประสานงานภายในองค์กรและผู้จัดหาวัตถุดิบอย่างใกล้ชิดและมี ประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

เนื่องจากมักจะมีข้อมูลจำนวนมากและเอกสารจำนวนมากในขั้นตอนการจัดซื้อจัดหาจึงอาจเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะทำให้ทุกอย่างเป็นระเบียบ ไม่มีความผิดพลาด การนำเทคโนโลยีระบบจัดซื้อแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือ e-Procurement และการใช้ระบบจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบคลาวด์ทำให้องค์กรสามารถทำงานด้านการจัดซื้อได้สะดวกขึ้น มีการใช้เวลาและพื้นที่น้อยลงในการจัดการข้อมูลที่สำคัญต่อการจัดซื้อ ลดความผิดพลาดในการทำงาน สามารถเรียกดูข้อมูลในการจัดซื้อได้ทุกขั้นตอนและรวดเร็ว

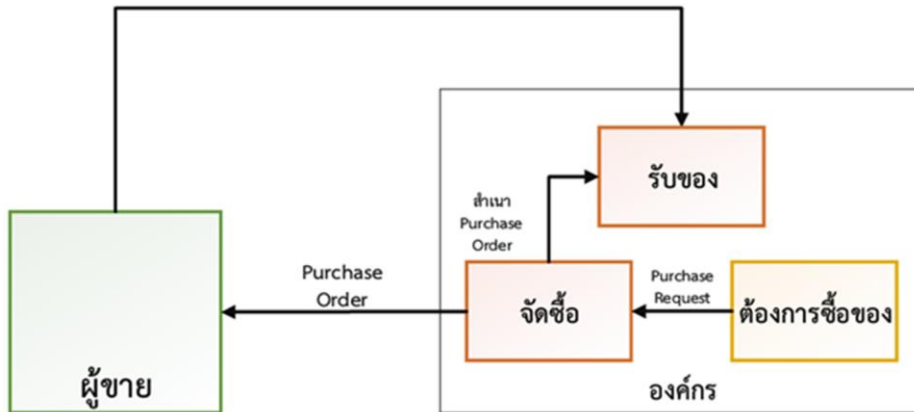
การจัดซื้อจัดหา (Procurement and Purchasing) เป็นกิจกรรมโลจิสติกส์หลักกิจกรรมหนึ่งในโซ่อุปทาน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้มีวัตถุดิบหรือปัจจัยนำเข้าอื่นๆ ที่จำเป็น ในการดำเนินงานเพื่อให้มั่นใจว่ามีวัตถุดิบ และปัจจัยนำเข้าการผลิตที่ดีและได้รับสิ่งต่างๆ ตรงเวลาในราคาที่เหมาะสมจากซัพพลายเออร์ที่เชื่อถือได้และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ โดยที่การดำเนินการจัดซื้อจัดหาจะต้องสามารถตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานใดต้องการให้จัดซื้อสินค้าหรือบริการและต้องการให้ซื้ออะไร
2. สินค้าหรือบริการดังกล่าวจะต้องจัดซื้อจากซัพพลายเออร์รายใด
3. ต้องการของเมื่อใดและจะต้องทำการซื้อบ่อยเพียงใด
4. มีเงื่อนไขในการจัดซื้อจัดหาอย่างไร
5. ทำไมจำเป็นต้องซื้อสินค้าหรือบริการนั้น
6. จำเป็นสำหรับการดำเนินงานขององค์กรหรือไม่

ในกิจกรรมการจัดซื้อ จัดหา ที่ให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการผลิตทั้งวัตถุดิบ สินค้า แรงงาน หรือบริการใดๆ นั้นจะมีการใช้คำที่แตกต่างกันแต่ที่เกี่ยวข้องกันอยู่ได้แก่

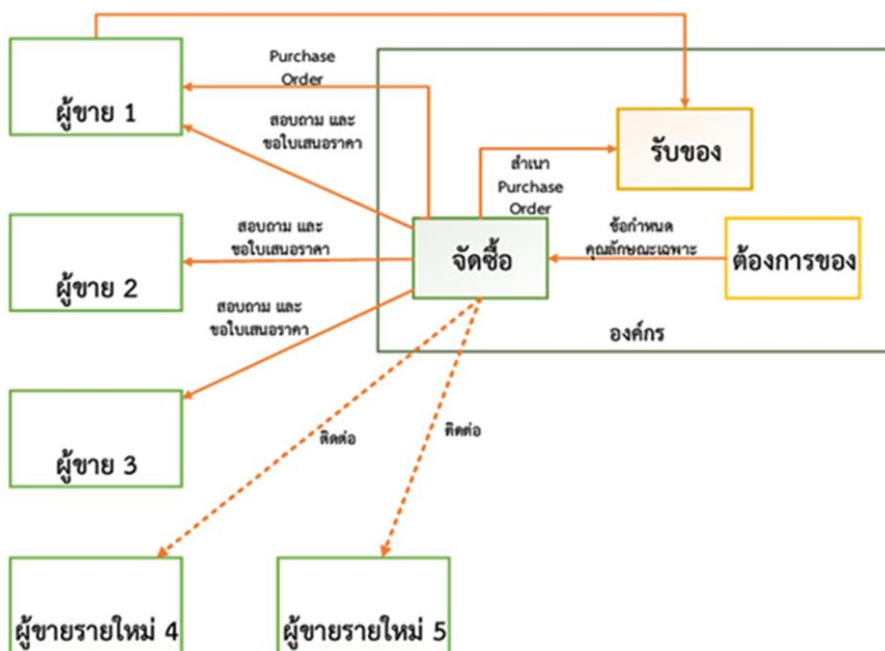
การจัดซื้อ Purchasing เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่ครอบคลุมการดำเนินงาน เฉพาะในการซื้อของและรับของ โดยอาจจะเลือกจากรายชื่อซัพพลายเออร์ที่หน่วยงานได้ติดต่อซื้อขายเป็นประจำอยู่แล้ว

ข้อมูลการไหลภายในองค์กรจะเป็นเพียงข้อมูลความต้องการให้มีการสั่งซื้อ (Purchase Request; PR) จากหน่วยงานผู้ใช้ ส่งมายังหน่วยงานจัดซื้อ หน่วยงานจัดซื้อจะทำการประมวลผล เพื่อส่งข้อมูลคำสั่งซื้อ โดยออกใบสั่งซื้อ (Purchase Order; PO) และส่งไปให้กับซัพพลายเออร์ที่กำหนด

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดซื้อ Purchasing

การจัดการ Procurement และการจัดหา Sourcing ความหมายของคำว่า sourcing นั้นถึงแม้ว่าจะแปลว่าการจัดหาเหมือนกับ Procurement แต่ความหมายลึก ๆ ของคำว่า sourcing นั้นจะเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมถึง การคัดเลือกซัพพลายเออร์รายใหม่ๆ และการบริหารความสัมพันธ์กับซัพพลายเออร์รายต่างๆ ตามความเหมาะสมของสภาพทางการตลาดของสิ่งของที่ทำการจัดหาจากซัพพลายเออร์

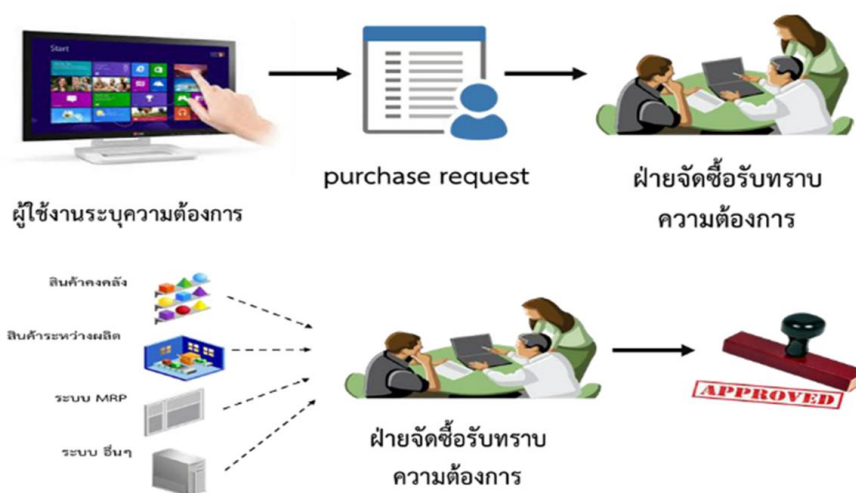

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดหา Procurement และการจัดหา Sourcing

กระบวนการจัดซื้อจัดหา

กระบวนการจัดซื้อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดหาด้วย กระบวนการจัดซื้อจัดหาคือเริ่มต้นตั้งแต่หน่วยงานผู้มีความต้องการให้จัดหาสิ่งของตามที่กำหนด จนกระทั่งหน่วยงานผู้ใช้ได้รับสิ่งของตามที่ต้องการ รายละเอียดของกระบวนการจัดซื้อจัดหาคือสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

- 1) ระบุความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้งาน
- 2) ทำการพิจารณาแหล่งของการจัดซื้อ
- 3) คัดเลือกซัพพลายเออร์ เมื่อมีรายชื่อซัพพลายเออร์มากกว่า 1 ราย
- 4) ทำการสั่งซื้อ
- 5) รับสิ่งของตามที่สั่งซื้อ
- 6) ทวนสอบใบเรียกเก็บเงินจากผู้ขาย
- 7) ดำเนินการชำระค่าสินค้า

ภาพที่ 3 กระบวนการจัดซื้อจัดหา

การจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Sourcing และ e-Purchasing)

การจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์ จัดได้ว่าเป็นวิธีการที่มีการใช้งานกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็ว สามารถเข้าถึงข้อมูลสินค้าได้ง่าย บางระบบสามารถจัดให้มีการติดตามสถานการณ์สั่งซื้อและการจัดส่งสินค้าได้ สามารถสืบค้นข้อมูลสินค้าของซัพพลายเออร์ได้ อีกทั้งในปัจจุบัน ความปลอดภัยในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีมากขึ้น ยิ่งทำให้ระบบการจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า หน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ดำเนินการจัดซื้อจัดหาด้วยระบบการจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการดำเนินการแล้ว ยังเชื่อว่าการจัดซื้อจัดหาด้วยวิธีนี้ช่วยให้เกิดความโปร่งใส ในการดำเนินงานภายในหน่วยงานราชการอีกด้วย

เมื่อกกล่าวถึงการจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องแยกการจัดซื้อและการจัดหาออกจากกัน เนื่องจากบางองค์กรจะมีการใช้เพียงแค่การจัดซื้อทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

➤ การจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Sourcing) หมายถึง กระบวนการจัดซื้อจัดหาที่ดำเนินการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายผ่านเว็บไซต์ เพื่อช่วยให้ตลอดทั้งวัฏจักรของกระบวนการจัดซื้อจัดหาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

➤ การจัดซื้อทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Purchasing) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการดำเนินการติดต่อกับซัพพลายเออร์ จัดการรายการ (Transaction) ในเรื่อง การขอซื้อ การอนุมัติการจัดซื้อ การสั่งซื้อ การรับเงินและชำระเงิน สำหรับสินค้าหรือบริการที่ต้องการ

สำหรับหน่วยงานที่ดำเนินการทางด้านการจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น มักจะดำเนินการจัดซื้อทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยเช่นกัน

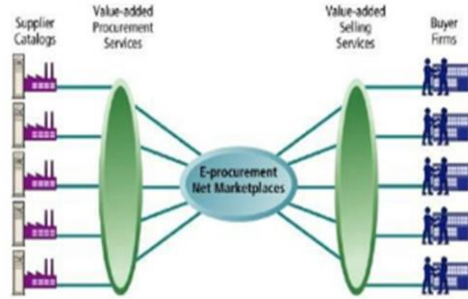
ข้อดีของการจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์

1. เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดซื้อจัดหา การจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดระยะเวลาในการทำงานจัดซื้อ โดยเฉพาะระยะเวลาในการคัดเลือกซัพพลายเออร์ หรือผู้สนใจเข้าร่วมการประมูล ติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างรวดเร็ว ผู้ซื้อ ผู้ขาย สามารถติดต่อกันได้ในทันทีและสามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรบุคคลในการดำเนินการจัดซื้อจัดหาได้

2. ลดต้นทุนทางตรงในการจัดเตรียมการจัดหาซัพพลายเออร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกวดราคาซึ่งจะต้องทำหนังสือเชิญเข้าร่วมการประกวดราคา ซึ่งจะต้องมีเอกสารคำชี้แจง และข้อกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการ นอกจากต้นทุนการจัดทำเอกสารดังกล่าวแล้ว ยังรวมไปถึง ต้นทุนในการจัดส่งเอกสารไปยังซัพพลายเออร์ที่ต้องการเชิญ อีกทั้งยังช่วยประหยัดค่าเดินทางของซัพพลายเออร์ที่จะต้องเดินทางมารับฟังคำชี้แจงและข้อกำหนดต่างๆ ด้วยตัวเอง

3. ปรับปรุงราคาในการทำสัญญาให้ดีขึ้น เมื่อสามารถประหยัดต้นทุนต่างๆ ได้นำจะช่วยให้ซัพพลายเออร์ผู้เข้าร่วมประกวดราคาเสนอราคาได้เหมาะสมมากขึ้น เนื่องจากการดำเนินการลักษณะนี้จะช่วยลดต้นทุนในการบริหารจัดการของซัพพลายเออร์ได้ด้วย

4. ลดความเสี่ยงในการเกิดข้อผิดพลาดของการดำเนินงานจัดซื้อ ข้อมูลที่สื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จัดได้ว่ามีความถูกต้องของข้อมูลค่อนข้างสูง อีกทั้งสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา และสามารถทำการเปลี่ยนแปลงได้ในทันทีหากมีข้อผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้น

ภาพที่ 4 การจัดซื้อจัดหาทางอิเล็กทรอนิกส์

บทสรุป

โดยสรุปแล้วเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดซื้อและจัดหา การจัดซื้อจัดหาอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็น การทำธุรกรรมทางด้านการจัดซื้อจัดหาผ่านช่องทางด้านเทคโนโลยี สามารถช่วยให้ท่านจัดการรายชื่อผู้ขาย ลดต้นทุน พัฒนาการไหลของข้อมูล และยังจัดกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งในระหว่างการทำธุรกรรม และ ใช้งานโซลูชันด้าน procurement and procurement นั้น ท่านต้องเตรียมพร้อมในการจัดการสำหรับความ เปลี่ยนแปลงในด้านกลยุทธ์ กระบวนการ บุคลากร และเทคโนโลยี โดยที่ความสำเร็จในการทำ procurement and procurement นี้จะส่งผลโดยตรงต่อธุรกิจโดยรวม ด้วยผลลัพธ์ทางด้านบวกในทุก ๆ ด้าน ที่เป็น ส่วนสำคัญของธุรกิจ เช่นการลดต้นทุน และผลกำไรที่สูงขึ้น เป็นต้น

การวัดความสำเร็จในการทำ procurement and procurement นั้นก็เหมือนกับการวัดความสำเร็จ ของแผนจัดซื้อของท่าน ในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งโดยมากก็จะเป็นการวัดความสามารถที่จะได้สินค้าและบริการที่มี คุณภาพดี ราคาที่เหมาะสม และการจัดส่ง สินค้าที่ตรงเวลา ตลอดจนลดจำนวนในการส่งคืนสินค้าที่ไม่ได้ คุณภาพ และในทางอ้อม ก็สามารถดูได้จาก ค่าจัดเก็บสินค้า ค่าวัสดุดิบ และค่าใช้จ่ายในการส่งสินค้าโดย procurement and procurement สามารถมีส่วนทั้งในทางตรงและทางอ้อม การตรวจสอบและวัดผล กิจกรรมด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นสิ่งจำเป็นที่จะบ่งชี้จุดที่เป็นปัญหา และจุดที่เป็นผลสำเร็จโดย ระบบ procurement and procurement สามารถบอกได้ว่า บริษัทกำลังทำงานได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ซึ่งอยากจะ ให้มองระบบออนไลน์นี้ เป็นเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยในการระบุกิจกรรมที่จะตรวจสอบและทำการแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดซื้อและจัดหา. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx>

วันที่สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2564.

การนำเสนอเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการซื้อ. <https://sites.google.com/a/ttc.ac.th/boonprakong2554>. วันที่สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2564.

AI เทคโนโลยีที่ช่วยตัดสินใจในระบบจัดซื้อง่ายขึ้น. <http://www.impressionconsult.com/i/ai-เทคโนโลยีที่ช่วยตัดสินใจ>. วันที่สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2564.